

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Conclusionem in causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

nem solam citationem, ad instantiã partis emanatam, & reo infortunatam, sufficere, idem adertit *n. 78.* & desumitur ex *Lando recht Tit. 9. art. 1.*

Quodsi possessoris citatio, propter ejus absentiam, potentiam vel etiam impotentiam; quod v.g. infans aut furiosus sit, absque tutore vel curatore, fieri non possit, vel ad interrumpendam Civilem ejus possessionem adiri iudex & porrecto libello de usurpata rei possessione querela offerri: vel, si iudicis copia haberi nequeat, querela in scriptis exponi Episcopo: & si hoc etiam non liceat, eadem Notarii & hoc absente aliorum testium manu subscripta publicè proponi potest in loco, ubi possessor do-

micilium habet, *l. Ut perfectius cit. Molina disp. cit. n. 16. & Palao Tract. 31. disp. Unic. p. 22. §. 16. n. 5.*

Rectè tamen hic DD. duo notant. 160.
Primum est, litis contestatione & citatione interruptam præscriptionem non censi, si actor, qui possessori litem movit, postea succumbat, *citt. Molina n. 14. & Haunold. n. 340.* Alterum, præscriptionem legitimè inchoatam adversus Ecclesiam Romanam non interrumpi per sententiam excommunicationis, singulis annis feriã V. in Cena Domini promulgari solitam, in occupantes bona Ecclesiæ Romanæ; quia sententia illa spectat solos malæ, non bonæ fidei possessores, *citt. Covarruvias n. 5. & Molina n. 18.*

TITVLVS XXVII.

De Sententia & Re Judicata.

Allatis ab utraque parte probationibus exceptionibusque, concluditur in causa, & proceditur ad Sententiam definitivam: quæ instantiæ; & si in rem iudicatam transeat, ipsi controversiæ principali in iudicium deductæ, finem imponit.

ARTICVLVS I. De Conclusionem in Causa.

SUMMARIUM.

1. *Ante sententiam sic conclusio in causa:*

2. *Quæ est renuntiatio ulteriorum allegationum:*
3. *His aliquando terminum statuit Iudex.*
4. *Conclusio excludit facti:*
5. *Non etiam Juris allegationes.*
6. *Post eam facti allegationes aliquando à iudice injunguntur:*
7. *Et admittuntur in Criminalibus.*
8. *Et Matrimonialibus causis.*
9. *Aliquando etiam in aliis:*
10. *In iudicio Summario & Appellationis:*
11. *Et quoties, eas admitti, iusta causa suadet.*

S s s 3

In judi-

1. **I**N judiciis Ordinariis, præsertim Ecclesiasticis, Sententiæ definitivæ præmitti solet ac debet Conclusio in causa ad eò; ut hanc sine vitio nullitatis omitti non posse, existimet Felinus in *c. Cum dilectus* 9. de *Fide Instrument.* n. 33. Quod tamen cum Panormit. in *c. cit. n. 1.* eam ad Processus iustitiam potius, quàm substantiam pertinere: & aliis, hac in re Curiarum seu tribunalium consuetudine seu praxi standum, asserentibus negat Gaill. *Lib. 1. observat. 107. n. 1.* qui tamen *n. 2.* advertit, in Camera Imperiali nullam sententiam, ne interlocutoriam quidem publicari, nisi in causa legitime sit conclusum.
2. Est autem Conclusio in causa Omnium probationum & allegationum ulteriorum renuntiatio, totiusque causæ ad decisionem submissio, Innocent. in *c. Pastoralis* 5. de *Causa possess.* n. 1. in causa enim conclusum dicitur, quando, deductis probationibus exceptionibusque, litigantes novis allegationibus renuntiant, *c. cit.* Speculat. *Tit. de Renunt. & conclus. n. 3* & Gaill. *l. cit. n. 3.* quod facere possunt & solent non solum expressè, sive disertis verbis asserendò, se nullà amplius allegatione usuros: sed etiam tacitè, sine ejusmodi protestatione, ut ad sententiam definitivam procedatur, petendò. Deinde idem facere possunt vel simpliciter & absolute, vel eventualiter duntaxat & sub conditione, vg. cum litigantium unus iis renuntiat, si adversa pars nihil novi amplius attigerit: vel, si nihil novi emerferit &c. quâ ratione aliquando sibi consulit, qui allegationibus prior renuntiat; ne, si fortè adversarius novis probationibus utatur, contra eas excipiendi sibi adimat facultatem.
3. Ne verò, si partium altera, aliis aliisque & novis semper allegationibus, litem extrahere & conclusionem in causa,

istiusque definitionem impedire conetur, nullus controversiæ sit finis, iudicis erit, ad omnia, quæ pro ipsa faciunt, alleganda unum alterumve competentem, vg. unius aut alterius mensis, aut longioris vel etiam brevioris temporis, prout negotii circumstantiæ exigere videbuntur, terminum statuere, intra quem in causa concludat; aut, si id facere distulerit, ea habeatur pro conclusa, & ad sententiam procedatur, juxta *Novell. 115. cap. 2. cit. Speculat. n. 1.* & Engel *ad hanc Rubric. n. 2.*

Facta conclusione nullas amplius allegationes facti, neque per testes & instrumenta, admittendas, Regulæ insunt ex *c. Pastoralis* & *c. Cum dilectus* cit. delo-mi solet; quòd sit terminus exclusivus omnium allegationum, eaque facta, dicatur, de causa omnino liquere, Glossa in *c. Significaverunt* 36. *V. Liguere, de Test. & arresi.* Felinus *l. cit. num. 1.* Covarruvias *Prætic. cap. 20. n. 8.* & Gaill. *l. cit. n. 4.*

Dixi, *Allegationes Facti*, de quibus *c. cit.* textibus est sermo; quia allegationes & informationes juris, ut sunt Consilia & Judicia DD. qualia à nostra aliarumque Literariorum Universitatum Collegiis Juridicis, & quandoque Theologicis à partibus peti solent, exhiberi etiam post conclusionem possunt; Legum enim Juriumque allegatio nunquam prohibita est, Baldus in *Auth. jubemus, C. de Judic. cit. n. 9. cit.* Felinus *n. 26.* & Gaill. *n. 13.* ubi tamen rectè monet, hujusmodi allegationes pro informatione iudicis tantum exhiberi, & parùm aut nihil prodesse, si factum, ex quo jus oritur, *l. Si ex plaga* 52. *§. 2. ff. ad L. Aquil.* sufficienter deductum & probatum non sit in Actis; cum fidem, ad causæ decisionem valituram, non faciant, nisi quatenus factum, super quo conceptæ sunt, in Actis est deductum, *c. Quoniam* 11. *de Probat. & l. Ad hanc* 45. *ff. de Re judic.* quia iudex pronuntiare debet

debet secundum allegata & probata. *Illius* 6. §. 1. ff. de Offic. Praesid.

6. Quoad Facti etiam allegationes Regula statuta complures & notabiles patitur exceptiones; cum novis ejusmodi allegationibus etiam post ejusmodi conclusionem locus sit Primò, si iudici ad plenam de causa informationem expedire videatur, novum instrumentum produci, aliàsve probationes recipi; talenim casu istas partibus ex officio injungere non prohibetur, c. Joannes 10. de Fide Instrument. cujus notabilis textus est, *Cum iudex, qui usque ad prolationem sententia, etiam postquam à partibus extitit in causa conclusum, debet universa rimari. post sit interrogare de factis, quoties dubitationis aliquid occurrit.* Ratio est; quia iudici nunquam in causa concluditur, quò minus, ut officio suo ritè fungatur, partem interrogare & ulteriorem probationem ab ea recipere valeat, c. cit. Panormit. in c. *Cum dilectus* cit. num. 3. Felinus *ibid.* n. 13. & Gaill. *observat.* cit. n. 5.

7. Secundò, iisdem locus est in causis Criminalibus, saltem iis, quibus agitur de vita & membris; in his enim etiam parti, scilicet reo, ad probandam suam innocentiam novæ allegationes usque ad ipsam sententiam permittuntur; cum favore defensionis semper sint permittæ, l. *Unius* 8. §. 9. ibi, *Defensionem quocunque tempore, postulante reo, negari non oportet, ff. de Q. tum verò;* quia novæ probationes post conclusionem in causa ideo non recipiuntur; quòd per hanc illis sit renuntiatum; defensionibus autem, ac proinde probationibus, quibus innocentia demonstratur, in causis Criminalibus, quibus de vita & membris agitur, renuntiare reus non potuerit; cum propriæ vitæ ac membrorum dominus non sit, l. *Liber homo* 13. ff. ad L. *Aquil.* & propterea, renuntiatione illà non obstante, recipi valeant &

debeant omnia, quæ conferunt ad innocentiam demonstrandam, *cit. Felin.* n. 15. & Gaill. n. 11.

Tertiò, in causis Matrimonialibus, 8. saltem iis, quibus agitur de conjugii valore, *cit. Gaill.* n. 11. & Gonzalez in c. *Cum dilectus* cit. n. 7. Ratio est; quia hujusmodi causæ propter suam arduitatem æquiparantur criminalibus, Bald. in c. *Ad nostram* 12. de Probat. & Alexand. *Vol. 2. consil.* 143. n. 4. Imò in iis ipsa sententia, quantumcunque providè & circumspèctè, præsertim contra matrimonium lata, nunquam transit in rem judicatam, c. *Lator* 7. de Sent. & re jud.

9. Quartò, cum probanda est exceptio Excommunicationis, *arg. c. 1. de Except.* in 6. & quoties in causa vertitur periculum animæ; in talibus enim iudex, etiam invitâ parte, novas probationes recipere potest, Felin. *ibid.* n. 12. de excommunicatione aliter sentiens n. 21. & Mascard, de Probat. *conclus.* 927. n. 23.

Quintò, in aliis etiam causis, quando instrumenta aliæque allegationes, non tam ad probandum, quàm priores probationes declarandas producuntur; quia prohibitus probare, probationes à se factas declarare non prohibetur, Felin. *ibid.* n. 11. contra Roman. in l. *Admonendi* 31. ff. de *Jurejurando.* hujusmodi declarationem post conclusionem in causa non admittentem.

Sextò, si instrumenta primùm post conclusionem in causa de novo reperta, aut antè probabiliter ignorata sint: idque producentis juramentò probetur, *arg. c. Pastoralis* 4. de Except. & l. *Oratione* 7. ibi, *Et maxime si aliquid inopinatum emergat, ff. de Feriis, cit. Felin.* n. 16 Bartol. in l. *Admonendi* cit. num. 3. & Gonzalez *cit.* n. 7.

Septimò, casu, quò, adversâ parte præsentè & non contradicente, instru-

menta

menta, aliæque probationes novæ post conclusionem in causa producuntur, eorum receptio valet; quod tali casu à conclusione recessum, eavè à iudice revocata censetur, Felin. *ibid.* n. 17. & Panormit. *in c. Cum dilectus cit. n. 3.*

Octavo, quando in causa à partibus conclusum est cum protestatione & reservatione juris, instrumenta & probationes alias producendi: quam tamen reservationem in Camera Imperiali non admitti vel attendi, notat *cit.* Gaill. n. 15.

Nonò, quando tutoris vel alterius administratoris negligentia probationes omisæ sunt, minor, Ecclesia, & quicumque minoris jure gaudent, ad earum productionem etiam post conclusionem in causa admittuntur beneficio in integrum restitutionis, *c. Auditus 3. De in integ. restit. cit.* Felinus n. 23. & Gonzalez n. 7.

no. Decimo, in causis Summariis, in quibus iudex ad instantiam unius partis, alteram interrogare, ab eavè instrumenti productionem petere potest, secundum Glossam in *Clement. Sape 2. V. Interrogabit, de V. S. & cit.* Felin. n. 19. apud quem aliqui huic exceptioni locum esse negant in ejusmodi causis prophanis & aliis casibus, ab eodem Interp. Gaill. *observat. cit.* & Mascardo *de Probat. conclus. 927. an. 7.* relatis.

Undecimo, in causis Appellationis instrumenta & probationes aliæ, quibus conclusio in causa in prima instantia obstabat, produci possunt in secunda, *l. Per hanc 4. C. de Temp. Appellat.* quod ulteriori productioni renuntiandò de secunda instantia cogitasse non videantur, Felin. *cit.* n. 23.

II. Duodecimo, demum generaliter quancumque litigantium alter ad instrumenti productionem admitti petit ex causa aliqua, quæ rationalis & iusta iudici videtur, ab isto etiam post conclu-

sionem in causa admitti potest, Marantà *de Ord. Judic. p. 6. Actu 9. n. 48.* & Pirthing *ad Rubric. de Fide Instrument. n. 42. in fine.*

ARTICULUS II.

De Natura & Varietate Sententiarum,

SUMMARIUM.

12. Sententia est pronuntiatio iudicis
13. Non etiam arbitri Compromissarii.
14. Dividitur in Definitivam & Interdicatoriam:
15. Quæ proprie dicta sententia est,
16. Et à Definitiva differt, quoad solennitatem,
17. Appellationem,
18. Et revocationem.
19. Variis casibus revocari à proferente etiam ipsa nequit.
20. Et aliquando Simplex est.
21. Aliquando Mixta, habens vim definitivam.

Sententia, sic dicta à *Sentiendo*, in genere est Pronuntiatio iudicis super re, à litigantibus proposita, *Judicis*, inquam, non etiam arbitri Compromissarii; etsi enim arbitria ad iudiciorum normam redacta sint, *l. 1. ff. de Recept. arbitr.* & Compromissarius quocumque super re à litigantibus proposita condemnandò vel absolvendò pronuntiet: controversiæ, quæ inter eos est, finem imponat: & propter similitudinem, quam cum sententia habet, arbitri pronuntiatio in Jure Sententia nominetur, *l. Dicitur 27. §. 2. l. Si de re §. 1. ff. l. 1. pr. & l. Cum auctorea §. pr. V. Sin autem, C. de Recept. arbitr.* Sententia tamen Judicialis proprie non est per text.